Partifæller, gæster fra fjern og nær.

Som konstitueret formand for Socialdemokratisk Forbund i Danmark er det rig en glæde at byde de delegerede fra hele landet, hovedbestyrelsen, forretningsudvalget og partirådet hjertelig velkommen til vor 28. socialdemokratiske partikongres. En særlig velkomst vil jeg rette til vore gæster fra fagbevægelsen og kooperationer og andre grene af dansk arkejderbevægelse.

Også til vore udenlandske partifæller skal der lyde en hjertelig velkomst og tak for nærværelsen ved vor kongres. Vore udenlandske gæster repræsenterer 9 af vore broderpartier og sammen med repræsentanten for Socialistisk Internationale er de et udtryk for, at socialdemokratiets grundlæggende idé er af international karakter og spændvidde.

Det har altid været en styrke ved og et særkende for de socialdemokratiske partier, at vi ikke har ladet vor følelse af menneskelig solidaritet standse ved vore landegrænser, men vi har ladet den omfatte alle mennesker uafhængig af race og nationalitet. Dermed mener vi ikke noget overspændt i retning af, at man skal føle sig solidarisk med et uoverskueligt, ja ufatteligt stort antal mennesker. For det er umuligt. Nej, vi
har som noget fundamentalt i vort livssyn gennem de mange år arbejdet for en almindelig forståelse for, at menneskene på vor klode er en enhed, der i mange situationer fuldt og helt er afhængige af hinanden. Den moderne teknik har været med til at udbrede forståelsen for, at denne betragtning altid har været og i dag i allerhøjeste frad er rigtig. Og to verdenskrige hør have belært os om, at uden erkendelse af denne enhed står vi i fare for at gå er katastrofe i møde. Vi har i de socialdemokratiske partier altid følt den store sammenhæng som en levende realitet.

Det er ud fra den samme opfattelse, at vi er gået ind i et bredt og' omfattende internationalt samarbejde. Lad mig kun kort nævne, at forståelsen for den gensidige afhængighed er bærende for vor deltagelse i arbejdet i FN og alle dens underorganisationer, for vor deltagelse i Den Atlantiske Traktats Organisation, for en samlet europæisk løsning af markedsplanerne og ikke mindst for vor stærke interesse og vor forestående indsats for en virkelig udbygning af hjælpen til u-landene. Den frie vestlige verden må stå sammen om at skabe forudsætningerne for en større og mere effektiv hjælp til disse lande. Som et godt grundlag herfor ser vi bestræbelserne for at tilvejebringe en økonomisk enhedsløsning i Vest-Europa, der med sin fremskredne

teknik cg veludviklede industri er en betydende faktor i verdensøkonomien.

Vi skal deltage i arbejdet på at skabe et stærkt Europa, som vel ikke kan være sig selv nok, men som sammen med U.S.A. og Canada kan udstrække er hånd til alle, som ønsker at modtage den i fællesskabets ånd. I dette fælles arbejde ligger et kontant bidrag til en fredelig fremtid for verden.

Vi i Danmark vil vortsat forsvare og udvide vort demokrati til alle samfundets områder og vi vil også tilvejebringe muligheder for at kunne hjælpe andre.

Inden jeg går over til en omtale af vor jubilæums-kongres, vil jeg gerne nævne enkelte af de kammerater, der siden sidste kongres er afgået ved døden.

Mange, også uden for vort land og vort parti, sørgede ved budskabet om H.C. Hansens død. Hans skikkelse og personlighed stod så levende og rank iblandt os. Vi syntes, at han endnu havde så meget at udrette. Hans sjældne arbejdskraft, hans rige sind og gode karakter gjorde vort partis formand og vort lands statsminister til en pryd og ære for dansk folkestyre. Det samlende i hans væsen gjorde det naturligt for ham at stå i centrum. Hans retsind, der gjorde ham til en af vort demokratis stærkeste værnere, og som verden over skabte agtelse og ny fremgang for vort land, gjorde ham uantastelig i erhvert forsæde.

H.C. Hansens store indsats for vort parti og for Danmark står som et smukt og inspirerende eksempel for os og for ungdommen, og hans eftermæle er bygget fast gennem hans rige gerning.

I 1959 døde sekretær i L.O. Kai Nissen, kun 43 år gammel. Fra range sider, og med rette, var der næret store forventninger til Kai Nissen, som med saglig indsigt og fordomsfrit udsyn var en arbejdskraft, der allerede var betroet og havde løst store opgaver inden for L.O. Ken også andetsteds var der brug for ham. Kai Nissen stod midt i arbejdet med en reorganisering af den socialdemokratiske presse, da døden satte sit alt for tidlige punktum.

I 1958 mistede vort parti Johan Strøm, Ålborg-arbejderen, der i tre regeringer beklædte socialministerposten. Vi husker Strøm som det glade arbejdsmenneske, der i sig ejede meget af den begejstring, som vi gerne tillægger pionererne og som kan videregives os. Han havde i høj grad den ægte medmenneskelighed, der gjorde ham velegnet til at genrejse og skabe nyt håb. Mange gamle landet over har takket ham, og han lever i deres sind.

Og samme år, i sommeren 1958, døde Oluf Eertolt. Med han mistede dansk arbejderbevægelse og folkelig oplysning en særpræget skikkelse. En trofast slider cg en kampens mand, hvis indsats i første række havde det sigte at bringe oplysning ud til folket. Som den ægte humanist, Bertolt var, gjaldt det for ham ikke at lære folk, hvad de skal tænke, men hvordan de skal tænke. Vi vil også mindes Bertolt som den flittige skribent, der har gjort sit til at sikre arbejderbevægelsens historie, bl.a. som. udgiver af "Vers og værktøj" og som medredaktør af "En bygning vi rejser".

Også navne på andre partifæller må jeg nævne i denne forbindelse:

F. Christiansen, København
Victor Fornæs, Frederiksberg
Eril Francke, Tåstrup
A.F. Hansen, Lendemark
Frede højmark, Århus
Karl Jensen, Præstø
Fr. Kier, Arbejdernes Landsbank
M. Larsen, Kolding
A. C . Mortersen, Viborg
Johs. Nielsen, Pedersborg
Helmuth Nørrelund, Fåborg
A. Sneum, Århus
M. K. Sørensen, Vejen
Th. Wittrup, Kjellerup.

Desværre er der mange kammerater, som vi i dag må savne i vore rækker.

Vi vil vise vor ærbødighed over for de partifæller, vi har mistet, siden vi sidst holdt kongres. Man skal ikke være ret gammel for at forstå, hvad vi hos os har mistet, men også, hvad vi ejer i det, vore døde efterlod. Vi vil i et minuts stilhed samle vore tanker i mindet on de døde i taknemlighed over den gerning, de øvede til gavn for vort parti.

Denne kongres vil komme til at indtage en særlig plads i vort partis historie. Vi er måske i højere grad end i mange år nået til en milepæl, hvor der er virkelig anledning til at se tilbage på det passerede, men heldigvis også fremad på det nye, der rummer flere muligheder end nogensinde. Jeg tror, det er sundt for et politisk parti, at det netop i disse brydningstider får lejlighed til at lade diskussioner, bringe synspunkter

frem med det mål at afstikke linierne for det fremtidige arbejde.

Landet over har man allerede gennem grundlovsmøderne været med til at manifestere, at vort parti i år kan fejre 90-året for sin tilblivelse, men også på kongressen vil vi mindes de ni årtier, der nu er gået.. Det er ganske vist ikke partiets officielle stiftelsesdato i dag. Men netop i disse måreder for 90 år siden var det, at postskriveren Louis Pio med sine to "socialistiske blade" skabte røre herhjemme. Til at begynde med vidste man ikke, hvem ophavsmanden var, eller for at sige det med borgerskabets forargede røst, hvem den formastelige var, der kaldte sig arbejder og gav udtryk for "hvad det er, arbejderne ønsker, og hvad vi vil sætte igennem, sent eller tidligt".

Så stor begejstring vakte de to socialistiske blade, at man fra den 21. juli 1871 kunne udsende ugebladet "Socialisten", og denne dag har vi siden regnet som vort partis officielle fødselsdag.

"Socialisten"s første artikel var et opråb: "Til vore brødre, Danmarks arbejdere", hvor forfatteren, med flammende patos tilbageviste borgerskabets påstand om at arbejderne havde gode kår.

Det var en fanfare, som gav genlyd i offentligheden.

Hos arbejderne vakte den begejstring. De bøjede rygge rankedes rundt omkring på de arbejdspladser, hvor 12 timers arbejde var almindeligt for det grå træskofolk, som arbejderne dengang var. I en række fag arbejdede man bogstaveligt taget, fra man stod op, til man gik til ro. Og det var ikke kun om hverdagen, der blev slidt. Søndagsarbejdet var almindeligt forekommende, ja endnu i 1884- arbejdedes der nå Helsingør Skibsværft OM sendagen til kl. 17; og den pauvre len stod i omvendt forhold til den lange arbejdsdag.

"Socialisten"s fanfare rystede borgerskabet, der - som det dengang hed - forudså "franske tilstande med plyndring og mord herhjemme".

Når jeg nævner disse enkelte småglimt fra pionertiden, er det for at minde om arbejdernes vilkår og vanskeligheder i datidens samfund. De var tidens børn i en gammel verden, men blev dog inspirationskilderne til den ny. Og hvem ved, Hvor mange eller hvor få år, der skal gå i vor raket- og atomalder, inden vi og årene omkring 1960 ses i det samme lys ?

Vort parti har stillet hver generation over for opgaver

der krævede deres løsning, og fremad er det gået.

At arbejderbevægelsen - både den faglige og den politiske - er nået så langt, som den er, kan arbejderne først og fremmest takke sig selv for. Gennem evnen til organisation og sammenhold er det lykkedes arbejderbevægelsen at gøre arbejderne til ligeberettigede medborgere. Se talrige fagforenirgsdannelser i 1870'erne og 1880'erne og storlockouten i 1899, hvor det unge socialdemokrati og fagbevægelsen for første gang tørnede sammen med de økonomiske magthavere i en kamp, der endnu huskes, var opmuntrende beviser for fællesskabets værdi. Der gik ikke mange år, før arbejdernes endelige og magtfulde opmarch i det moderne samfund var inde med mærkenavne som Th. Stauuing, Vilh. Buhl, Hans Hedtoft og H.C. Hansen, bag hvem skaredes et folk, der ikke alene fik del i både åndelige og materielle goder, men også viste evne til at forvalte dem.

Vi kan se tilbage med stolthed og taknemmelighed og fremskridt for hele folket pryder vort partis historie.

Men i dag skal blikket rettes mod fremtiden, for vi kan ikke slå os til tåls ned de opnåede resultater.

På denne kongres, der afholdes i 90-året for vort partis tilblivelse, skal vi vedtage det nye partiprogram, der siden februar måned ikke alene har været til drøftelse i vore 1300 partiorganisationer, men også har været til fri offentlig debat. Vi skal ligeledes her på kongressen tage stilling til en organisationsmæssig nyorientering.

Både vort partiprogram og vor partiorganisation har
sine traditioner. Men også vi har indset, at traditioner hæmmer, hvis de ikke omskabes eller levendegøres i pagt med den tid, vi lever i.

Allerede før kongressen er traditionens hævd blevet brudt, da socialdemokratiet som det første politiske parti i Danmark fremlagde oplægget til vort nye principprogram til åben drøftelse blandt alle interesserede - meningsfæller som modstandere.

Og for første gang har socialdemokratiet den glæde at se repræsentanter for den danske presse uden hensyn til politisk tilhørsforhold sidde ved kongressens referentborde. Det er med glæde og forventning jeg byder de politiske journalister i det danske demokrati velkommen. Vi håber, at den presse, der ikke deler vort politiske livssyn og ståsted, her vil få et godt og levende indtryk af det egentlige, der

bærer vor bevægelse.

Jeg tror ikke, at det skader noget parti, at pressen som offentlighedens repræsentanter, får muligheder for at hente sine informationer i selve det brændpunkt, som man vist tør kalde denne ansvarlige forsamling.

Forslaget til vort nye program har nu i et halvtårstid været igennem en kritisk drøftelse bos socialdemokratiets mange medlemmer, i vore partiforeninger og i vor presse - altså en drøftelse ført på det bredest mulige grundlag. Men jeg håber alligevel på en alsidig debat her på kongressen. Selvom der vil falde kritiske bemærkninger - og lad dem endelig komme frem - er jeg dog sikker på, at de delegerede, der nu står over for den
store og forpligtende opgave at skulle fastlægge vort nye program vil have helhedens vel for øje.

Den demokratiske socialisme, som vort nye partiprogram giver udtryk for og bæres af, er svaret på de samfundsproblemer, vi står midt i.

Det er blevet sagt, at det er socialdemokratiets historiske gerning, at det har "organiseret solidariteten". Denne karakteristik gælder imidlertid ikke alene for partiets fortid og for den aktuelle situation. Også for hvert eneste punkt i vort nye program har netop solidariteten, fællesskabet været det afgørende. Derfor spænder vort nye program så bredt og så langt.

Programmet har som mål at skabe et samfund præget af god vilje for andre, præget af arbejdsglæde og tryghed og vilje til fred. Det er et program, der ikke ønsker at tilfredsstille en eller anden slags "-isme*?. For det er et partiprogram, der har sat sig som mål at sikre det enkelte menneskes rettigheder og menneskets centrumstilling i et demokratisk samfund.

Nu står det til kongressens valgte delegerede at tage programmet op til en endelig drøftelse, og efter vedtagelsen skal det omsættes i dagligdagens virkelighed gennem den rigdom af muligheder, der stadig er til stede for den demokratiske socialisme.

I de halvfems år, det danske socialdemokrati har været en del af vort samfund, har vi gang på gang kunnet opleve sandheden i Hjalmar Brantings ord, hvor vor store svenske partifælle siger, at "gårsdagens utopi kan blive morgendagens virkelighed".

Vi håber, at Brantings ord gennem vort nye program igen vil blive bekræftet.

Enhver, der går ind for socialdemokratiets nye program vil fole sig som led i en større sammenhæng, som åbner store perspektiver og rige muligheder for medmennesket.

Men vort partiprograms fremtidssyner ligger ikke så langt ude i horisonten, at de er uden forbindelse med dagens eller morgendagens muligheder. Nej, vort nye partiprogram kommer os ved. Nu og her.

For gennem det har vi erkendt, at fællesskabet er det bærende. Men derfor har vi ikke overset, at det afgørende for fællesskabet er og bliver, hvem der er solidarisk med hvad.

Vi har i vort nye partiprogram erkendt, at enhver lænkning af den frie tanke til bestemte dogmer kun virker hæmmende på udviklingen.

Med disse ord byder jeg partifæller fra fjern og nær velkommen til kongressens arbejde.

Jeg ved, at kongressens delegerede, vil leve op til det ansvar, der er givet jer af partifællerne. Og jeg ved, at kongressen vil tage sit ansvar, ikke som en byrde, men som en kraft, der løfter og bærer vor vældige bevægelse - socialdemokratiet
Hjertelig velkommen til arbejde og ansvar!